

چه کسانی باطن قرآن را می‌فهمند/ ظاهر قرآن چگونه قابل فهم است

نویسنده کتاب «مهندسی فهم و تفسیر قرآن» با بیان اینکه قرآن ظاهری دارد که برای همه قابل فهم است به شرط اینکه دانشهای پایه را داشته باشند، گفت: باطن قرآن برای همگان قابل فهم نیست و مخصوص اهل بیت(ع) است.

نویسنده کتاب «#مهندسی فهم و تفسیر قرآن» با بیان اینکه قرآن ظاهری دارد که برای همه قابل فهم است به شرط اینکه دانشهای پایه را داشته باشند، گفت: باطن قرآن برای همگان قابل فهم نیست و مخصوص اهل بیت(ع) است.

حجت الاسلام والمسلمین مجید حیدری فر، نویسنده کتاب «#مهندسی فهم و تفسیر قرآن» درباره این اثر به خبرنگار مهر گفت: برای نگارش این اثر جوامع روایی مانند کتب اربعه، بحارالانوار و چهار کتابی که به عنوان روایات تفسیری اصیل شیعه مطرح هست؛ مانند البرهان فی تفسیر القرآن، نورالثقلین، الصافی فی تفسیر القرآن و کنزالدقائق شناخته می شود را دیدم، البته تفاسیری مانند تفسیر عیاشی و سایر متقدمین هم هستند اما این چهار تا مبسوط ترین و مشروح ترین تفاسیر معاصر هستند بررسی شد و کتب اربعه هم بررسی شد تا بفهمیم ائمه(ع) در مقام ایفای نقش تبیین و تفسیر کتاب چه کردند و بر این اساس، این دیدگاه را به عنوان تفسیر تعریف کنیم.

وی افزود: بر این اساس، 15 گام استخراج کردیم که همه مستند به روایت است. یعنی بیان شد که ائمه(ع) در مقام تفسیر این پانزده کار را انجام دادند که نام مجموع کارها را تفسیر گذاشتیم، منتها چون یکی از اینها مربوط می شود به بحث قرائت و آواشناسی. این را در حاشیه توضیح دادیم که این مباحث خیلی اندک است و مخصوصا مقداری از مباحث قرائتی که در حوزه مفهومی اثرگذار باشد یعنی نتیجه را تغییر دهد، مثلا وقتی گفته می شود «#مالک یوم الدین» و زمانی هم گفته می شود «#ملک یوم الدین» که این تفاوت در بیان معنا را عوض می کند. اما در مواقعی تلفظ های اشتباه معنا را عوض نمی کند، لذا چون اینها اندک بود آنها را نیاوردیم، لذا 14 گام که گامهای برآمده و انتزاع و استخراج شده از روش تبیین و تفسیری اهل بیت(ع) هست استخراج شده، منتها پردازش آن از سوی ما انجام شده است. این گونه نیست که همه اینها در عین این مطالب در روایات باشد. این گامها را از روایات مختلف استیاد و شکار کردیم که در حوزه تفسیر ترتیبی مؤثر است.

نویسنده کتاب «#مهندسی فهم و تفسیر قرآن» اذعان کرد: در مورد فهم قرآن، افراطی ها می گویند همه لایه های قرآن برای همه قابل فهم است. تفریطی ها هم می گویند هیچ کدام از لایه های قرآن برای همه قابل فهم نیست و فقط برای اهل بیت(ع) قابل فهم است. دسته قرآن بسندگی ها نومعتزلیان هستند، عترت بسندگی ها هم اخباریها هستند. نومتعزلیها در میان اهل تسنن هستند و اخباری ها در میان شیعیان هستند. ما می گوئیم نه قرآن بسندگی، نه عترت بسندگی؛ بلکه راه میان بر.

وی با اشاره به اینکه قرآن دو لایه ظاهر و باطن دارد، تصریح کرد: لایه ظاهری به شرط فراهم آوردن دانشهای پیش نیاز برای همگان قابل فهم است و هیچ محدودیتی ندارد. کسی به اندازه گستره دانشی خودش با پیش نیاز ادبیات عرب می تواند از قرآن بهره ببرد، البته هر اندازه که از فلسفه، کلام، تاریخ، فقه و اصول و علومی که مباحث آن در قرآن کریم آمده است هر مقدار اطلاعاتش از این علوم بیشتر باشد به همان مقدار بیشتر می توان از قرآن بهره گرفت. وقتی دانشمندی که در رشته فلسفه تعلیم و تربیت می شود وارد عرصه قرآن شود برداشتی که او می کند با دانشجویی که دارد علوم تربیتی می خواند یکی است؟! قهرا یکی نیست.

حیدری فر با تأکید بر اینکه دانشهای پایه باعث می شود که فهم و درک ما از قرآن بیشتر شود، بیان کرد: قرآن ظاهری دارد که برای همه قابل فهم است به شرط اینکه دانشهای پایه را داشته باشند، اما قرآن باطنی دارد که برای همگان قابل فهم نیست. باطن مخصوص اهل بیت(ع) است و اهل بیت(ع) هم راه را برای ما نشان دادند. گفتند اگر شما این دو شرط را داشته باشید می توانید راه به باطن پیدا کنید یکی رسوخ در علم و دوم هم طهارت باطنی است.

این محقق و استاد حوزه و دانشگاه بیان کرد: خداوند در قرآن کریم می فرماید: «#وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ»، «#إِنَّهُ لَفَرَّقَ كَرِيمٌ*فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ*لَّا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ» اگر رسوخ در علم و طهارت باطنی وجود داشته باشد می تواند از علم اهل بیت(ع) راه گرفت و راهی به باطن هم داشته باشد، لذا یکی از مباحثی که در این اثر مطرح کردیم بحث کشف لایه ها و سایه هاست (که سایه های معنایی آیات که همان باطن است) در مورد اینکه آیا باطن آیات که قابل کشف است یا خیر بحث کردیم و بعد

چهار معیار ارائه دادیم که اگر کسی ادعای معنای باطنی از قرآن کند باید با این معیارها سنجیده شود. اینها مباحثی است که در بخش اول این اثر در موضوع روش شناسی تفسیر ترتیبی بحث می شود.